

Delavska

GLASILO PRAVICA

KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Novi čas

Vse časopise — meščansko in delavsko — si je edino v tem, da gremo nasproti novim časom. Prav, da si je na jasno ne le Evropa, ampak vse človeštvo, da je sedanji družbeni in gospodarski red dokončen. Njegov končni efekt je: Demoralizacija javnega, zasebnega in gospodarskega življenja ter beda delovnega ljudstva. — Zato ne bo po tem redu delovno ljudstvo prav nič žalovalo.

Torej gospodarstvo kapitalizma prehaja v roke novih sil. Delovnemu ljudstvu ni vse eno, kakšen bo novi red. Kajti od novega reda zavisi njegova prihodnost, kulturna in gospodarska. Kakšen naj bo ta novi red?

Ce hočemo odgovoriti na to vprašanje, si moramo biti na jasno, zakaj obsojamo kapitalistični družbeni in gospodarski red. Gotovo zaradi njegovih pogubnih posledic. Kapitalizem je podrl temelje zdravega družbenega življenja s tem, da je ustvaril brezobzirno oblast kapitala nad delom. Istočasno, ko je poudarjal svobodo človeka, je tega človeka vklepal v sužnjske verige in ga spravil v popolno odvisnost. Kapitalizem je dal na razpolago dobrine, ki jih je ustvarjalo človeško delo, le nekaterim, najmanj sedem desetim človeštva je pa pahnil v bedo, ki bi se komaj dala primerjati z bedo proletariata v starem rimskem imperiju. Naloga novega reda mora biti, da odpravi bedo delovnega človeka in da absolutno prepreči bogastvo posameznikov. Tak red bi ustrezal naravnim in božjim načelom. Saj beremo v sv. pismu iskreno prošnjo: Revščine in bogastva me varuj, o Bog! Torej oboje: Revščina in bogastvo je družbeno zlo, družbena bolezen. Če hočemo, da bo družba zdrava, mora odpraviti ti dve glavni družbeni bolezni.

Na kakšen način naj novi red odpravi revščino in bogastvo? Nobenih novih nauk ne bo treba iznajti. Tak nauk že poznamo. Namreč glavni činitelj v pridobivanju dobrin in tudi merilo za posredovanje dobrin mora postati delo. Nikdar več se ne sme zgoditi, da bi mrtva stvar zavladovala nad živo silo. Kdor bi učil tak nauk ali ga hotel uveljavljati, bi moral veljati za sovražnika družbe prvega reda.

Kdor prebira meščansko časopisje, opazi, da vidijo svojega rešenika v korporativizmu. V korporativizmu vidijo najmilejšo obliko omejitve oblasti in goje tiho upanje, da bodo mogli še naprej nemoteno uživati nakopičene dobrine, za katere je trpel delovni človek. Celo nekateri na »delavski« strani vidijo v korporativizmu nekako kompromisno taktiziranje. Češ, delali se bomo, da smo pripadniki tega in tega sistema, tudi gotove osebe bomo žrtvovali, če bo potrebno, toda po nekaj prehodnih mesecih bodo prišle zopet stare razmere.

Taka miselnost dokazuje, da so taki delavski voditelji bolj buržuj kot delavci. Kajti delovni človek iskreno želi spremembo družbenega in gospodarskega reda, in sicer v taki obliki, kot smo že omenili, da bo namreč na prvem mestu delo.

Od vseh strani se sliši govorjenje o korporacijah kot o rešeniku delovnega človeka. Nekateri celo trdijo, da so novodobne korporacije nekako delovanje stanovskih organizacij iz srednjega veka, torej nekako poživljenje celovitega.

Iz stare v novo dobo

Delovno ljudstvo je kot najšibkejši socialni faktor potrebno največje zaščititi od države, ker ima najmanj sredstev za obrambo pred izkoriščevanjem kapitala. V svojih strokovnih organizacijah se delavstvo, že od začetka tih, bori za čim večjo veljavo v družabnem položaju in da uredi svoj znosnejši odnos med delom in kapitalom. Zato je vsa borba delovnega ljudstva proti kapitalizmu, obenem borba za človečanske pravice in za človekovo dostojanstvo, ki je z razmahom kapitalizma padlo na neko mrtvo točko, celo tako daleč, da človek v mnogih primerih ne pomeni dosti več kakor žival.

Poglejmo samo izkoriščanje delovnega človeka, njegovo bedno življenje, prikrajšanje na najosnovnejših pravicah, da ta trpi telesno in duševno. Telesne poškodbe, razne bolezni, ki imajo že pridevek proletarske, so posledica tega izkoriščanja. Delavec ne more zadostiti svojim kulturnim potrebam itd.

Razumljivo je, da so bile delavske zahteve v vseh časih in še danes samo toliko uresničene, kolikor je imelo delavstvo tudi deleža na oblasti in kolikor so vladali zmernejši in ljudski režimi. Ako prelistavamo zgodovino, opazimo, da so bili najslabši režimi za delovno ljudstvo režimi raznih samoblastnikov in samopašnikov; sploh vlade diktatur.

Delavstvo lahko uveljavi boljši odnos do kapitala samo v svobodnem pokretu, ki ga predstavljajo svobodne delavske strokovne organizacije. Če pa je delavstvu ta svoboda odvzeta in dobi nad njim absolutno oblast sile kapitala, je tudi vsaj kolikor toliko znosno razmerje med kapitalom in delom težko urediti (ali pa je taka ureditev sploh nemogoča).

Naravno je, da je svobodno gibanje in osebna svoboda predpogoj za urejene delavske razmere. Z diktaturo, ki je samo enostranska, se znosna harmonija ne da doseči vsaj v obliki sedanjega družabnega reda ne, ki prav na svoj način pojmuje pojm o zasebni lastnini in poljubnem izkoriščanju. V tem položaju je borba nujno potrebna. In za to borbo je potrebna svoboda. Svobodno gibanje in osebna svoboda sta tu dragocena nad vse.

V kolektivnem svetovnem gospodarstvu pač ni potrebno toliko borb delovnega ljudstva, zato tudi sindikalna svoboda ni tako dragocen element, kakor je v današnjem družabnem redu; v dosedanjih delovnih razmerah pa, ki terjajo od človeka vse fizične in duševne sile, da zadosti kapitalističnim potrebam in svojim nalogam,

je pa svoboda sindikata predpogoj vsaj kolikor toliko znosnih razmer.

Svoboda sindikatov je tudi velik dobitnik države, kajti državljane predstavlja predvsem delovno ljudstvo in masi delovnega ljudstva se ne more kar tako čez noč vzeti svobode sindikalnega gibanja, zraven pa dopustiti poljubno izkoriščanje socialno močnejšim slojem. Gotovo je, da bo kapital porabil v svojo korist vsako omejitev sindikalne svobode.

Vsaka napredna država ima socialno zakonodajo. Če pregledamo kako se naša socialna zakonodaja izvaja, pridemo do zaključka, da se od vseh ostalih ravno socialna zakonodaja najmanj točno in popolno izvaja; izvaja se samo toliko, kolikor skrbe za to delavci sami ali njih legitimne zastopnice svobodne strokovne organizacije. Socialni zakonodajci manjka prisilne moči, kakor jo imajo ostale zakonodaje; kakor one finančne ali vojaškega značaja. Vzeti danes svobodo svobodnim delavskim strokovnim organizacijam, obenem pa dopustiti enako oblast kapitalu kakor doslej, se pravi uničiti delovno ljudstvo, kar je gotovo nevaren poizkus, ki danes v teh časih ne bo več mogoč. Gotovo je, da bodo nove razmere zahtevale neko preureditev gospodarskega in socialnega življenja, vendar bo ta preureditev morala biti taka in tako izvedena, da bo tudi delavstvo prišlo do svojih pravic in zahtev, ki niso nič drugega kakor ureditev družabnega reda tako, da bo vsak delovni človek živel človeka dostojno življenje. Sedanja svetovna morija je predvsem posledica kapitalističnega gospodarstva, ki v svojem sistemu ne more voditi nikamor drugam kakor v vojno. Nenaravno kopičenje materialnih dobrin in njih nepravilna razdelitev pač ne more roditi dobrih in blagodejnih posledic.

Gotovo je, da bo svet po tej vojni, ki je prav za prav še povezana s preteklo svetovno vojno, razmišljal o ureditvi družabnega reda tako, da bo ohranjen trajnejši mir. K tej ureditvi bo tudi delovno ljudstvo prispevalo svoje in se ne bo dalo več tako igrati kakor doslej. Gotovo je, da bo svet moral izvesti socializacijo najpotrebnejših socialnih dobrin, tako da bo o usodi in upravi teh soddoločalo tudi delovno ljudstvo, ki jih ustvarja.

Izkušnje, ki jih je svet v polpretekli in sedanji dobi doživel, so tako dragocene, da bodo služile kot nauk in bodo kazale, kako velike so bile napake preteklega družabnega reda, ki ni temeljil ne na gospodarski in ne na socialni pravici, temveč na iz-

koriščanju delovnega človeka in kopičenju materialnih dobrin.

Nepravilna ureditev družabnega reda je bila predvsem tudi posledica kršenja svobode, predvsem svobode delovnega človeka in njegovega orožja, strokovnih organizacij. Ko smo toliko govorili o demokraciji in jo uveljavljali na vseh poljih javnega življenja, se ta ni izvedla v najbolj kočljivih vprašanjih, na gospodarskem in socialnem polju. Demokracijo so oblastniki dopustili le do neke meje, lahko rečemo tako daleč, dokler jim ni segla v žep. Kjer je bilo pa potrebno tudi nekaj žrtvovati in dati, tam pa ni bilo več demokracije.

Zato je v tem novem času nujno potrebno, da tudi država doprinese svoj del do novega in popolnejšega razmaha socialnega življenja delovnega ljudstva in da dá svobodo sindikalnemu gibanju in se izogne vsakemu rušenju svobodnih sindikatov vsaj tako dolgo, dokler traja tak gospodarsko kapitalistični sistem, s katerim mora delovni človek voditi borbo za ohranitev najosnovnejših človečanskih pravic.

Na delavstvu pa je, da bo razumelo tok časa in storilo vse, da ga dogodki ne bodo prehiteli — in da bo vsak doprinesel svoj del k novemu in boljšemu življenju.

S. Kovač.

Vojaška služba in članske pravice pri OUZD-u

Zakon o zavarovanju delavcev določa, da za časa orožnih vaj delavčev članstvo pri OUZD-u ne preneha in da se zavarovalni prispevki za tu čas ne plačajo. Razen tega določa, da se čas vojaške službe zavarovancu vračunava v pokojninska leta, čim je bil zanj vplačanih vsaj 50 tednov pokojninskih prispevkov. Da more OUZD zaradi gornjih določb po eni strani pravilno predpisati zavarovalne prispevke, oziroma jih za čas delavčeve orožne vaje odpisati, po drugi strani pa delavčev vojaško službovanje upoštevati v pokojninsko dobo, je potrebno, da delodajalci in delavci z vojaškimi listinami ali od občine potrjenim prepisom ali izpiskom prijavijo OUZD-u, od katerega dne in do katerega dne je član služil orožne vaje ali vojaško službo vobče. Podrobna navodila za to je OUZD objavil v svojem listu »Delavsko zavarovanje« št. 7, ki ga morejo zainteresirani dobiti brezplačno pri poslovalnicah Okrožnega urada.

Seveda, če govorimo o srednjeveških stanovskih organizacijah, nemislino pri tem toliko na obliko, kot na duha, ki je preveval te organizacije.

Kakšna so bila načela teh stanovskih organizacij? Osnovni pogoj je bilo dejansko delo. Mojster ni mogel postati nihče, kdor ni imel mojstrskega izpita. Mojster je moral tudi delati skupaj s pomočnikom. Dejansko delo mojstra ni bilo le v interesu mojstra, ampak je bilo tako rekoč družbeni ukaz.

Številni mojstrov in pomočnikov je bilo omejeno. S tem je bila preprečena konkurenca na delovnem trgu.

Izdelki so morali biti solidni in so bili pod javnim nadzorstvom. Dohodek

mojstra je bil pravičen in omejen. Znašal je kvečjemu 20% več kot pomočnikova plača.

Torej lahko rečemo, da je šlo pri srednjeveški stanovski organizaciji za načrtno in dirigirano gospodarstvo. Pri taki ureditvi je bil sicer posameznik v svoji osebni svobodi več ali manj omejen v korist skupnosti. Toda to, kar je bilo darovano za skupnost, je služilo tudi posamezniku, in najbrž ni imel delovni človek še nikoli toliko svobode, kot ravno v srednjeveški stanovski organizaciji.

Uspeh take organizacije ni izostal. Ustvarilo se je splošno blagostanje. Mojster in pomočnik sta si lahko privoščila opoldne in zvečer meso in vi-

no. Imeli so veliko prostega časa, saj so celo praznovali vsak ponedeljek, da so se mogli odpočiti od nedeljskega veseljačenja. Takih časov delovni človek ni imel niti prej niti slej. Pri modernem gospodarstvu bi mogel imeti še več, če bi se vodilo pod vidikom človekove potrebe in človekovega dostojanstva.

Delovni človek se mora zavedati, da bo samo tak družbeni in gospodarski red njemu v odrešitev, če bo stal na omenjenih načelih. Tak red pa more zgraditi le nov človek, ne pa kakšen meščanski kompromisar. Res je, da gremo nasproti novim časom, zato je tudi prav, da vemo, kako moramo te nove čase usmerjati.

Poročila z občnega zbora JSZ:

Socialno-politične akcije in spremembe

Ze uvodoma smo poudarjali, da je delo sindikata zelo različno, da so socialno gospodarska vprašanja, ki segajo v življenje delavca ne samo v tarifna gibanja, marveč so vezana na socialno zakonodajo in delavske soc. ustanove. Stremljenja naših meščanskih strank pa so šla že nekaj let za tem, da izločijo še zadnji vpliv, ki so ga svobodne delavske strokovne organizacije imele v socialnih ustanovah.

Tako je bila v aprilu leta 1939. voljena samouprava Delavske zbornice razpuščena in imenovana nova, izključno iz vrst pripadnikov ZZZ, slovenskega dela Jugorasa. Svobodne strokovne organizacije so protestirale in izročile odločujočim činiteljem kakor tudi javnosti spomenico, v kateri so pojasnile delo in tudi pravi namen te važne delavske ustanove.

S tem, ko je prišel v Delavsko zbornico Jugoras, se je pričelo predpostavljati ZZZ in preganjanje svobodnih strok. organizacij. Tako so bili odpovedani prostori, hoteli so zvišati najemnino in sploh začeli s šikanami na vse mogoče načine. Svobodne delavske strokovne organizacije so zato sklenile, da s sedanjo upravo Delavske zbornice ne bodo sodelovale.

Ministrstvu za socialno politiko je bilo poslanih več vlog, pa tudi osebno se je interveniralo in pojasnilo delovanje sedanje uprave Delavske zbornice ter zahtevalo, da se naj izvedejo volitve.

Naše stališče do centralnega tajništva Delavskih zbornic je znano. Mi smo vedno stali na stališču, da morajo zbornice ostati avtonomne. Jugoras pa je prav resno začel delati na tem, da bi jih centraliziral in jim avtonomijo vzel. V tem oziru se imamo zahvaliti Hrvatom, ki so v svoji banovini zahtevali reorganizacijo tudi Delavskih zbornic in organizacijo centralnega tajništva Delavskih zbornic na način, katerega smo mi vedno zahtevali, to se pravi, da je centralno tajništvo Delavskih zbornic le neki organ, ki nima nobenih kompetenc, pač pa samo zbira in proučuje predloge vseh zbornic in jih — kolikor je to potrebno — koordinira.

V oktobru lanskega leta je širša seja sprejela važno spomenico glede našega stališča do socialnih vprašanj in ustanov s posebnim ozirom na reorganizacijo notranje državne uprave, ki se je tedaj s sporazumom med Hrvati in Srbi začela izvajati.

Spomenica je bila poslana vsem članom kraljevske vlade. JSZ je bila prva in prav za edina strokovna organizacija, ki je v teh vprašanjih zavzela povsem določeno stališče.

Pri OUZD ni bilo sprememb. Enako kot pri Delavski zbornici pa je bila tudi tu uprava preimenovana. Do sedaj pa v tej del. ustanovi nismo zastopani. Menjavale so se predvsem politične skupine in so bili prej vedno iz vrst JNS, po spremembi režima pa razumljivo iz vrst JRZ.

Enako velja tudi za SUZOR. Glede SUZOR-a se je v zadnjem času v Sloveniji mnogo pisalo in zahtevalo reorganizacijo oziroma decentralizacijo. V tem pogledu so svobodne delavske strokovne organizacije zavzele potrebno stališče, v katerem poudarjajo zahtevo po decentralizaciji, vendar jo je treba izvršiti postopoma in tako, da ne bodo ogroženi interesi zavarovanja, kakor tudi ne posameznih pokrajin.

Pri javnih Borzah dela smo končno dobili popolno avtonomijo. Tudi to po zaslugi banovine Hrvaške, ker se je istočasno v uredbi za banovino Hrvaško dodala tudi Slovenija. Seveda tudi v tej ustanovi nimamo nobenega zastopnika. Enako kot za Delavsko zbornico in OUZD smo tudi za Javno borzo dela zahtevali, da se razpišejo volitve. Prav tako stojimo na stališču, da je upravo naših borz dela treba poenostaviti, ker bi bila v obliki, kakršna je sedaj, predraga in za nas nepotrebna.

Za Pokojninski zavod bi se morale v letu 1939. vršiti volitve. Pa so zastopniki JNS in JRZ napravili sporazum in volitve onemogočili. Vsi protesti v tem pogledu so bili brez uspeha.

Za rudarje so izšli novi policijsko rudarski predpisi. Prav tako so dobili nov službeni red, ki pa je bil pozneje nekoliko popravljen.

JSZ je tudi mnogo delala na tem, da se spremene pravila II. skupine rudarske zadrge in za volitve rudarskih zaupnikov uvede proporcni volilni sistem. Do spremembe pravil sicer ni prišlo, pač pa so se volitve letos na našo zahtevo le vršile po proporcni in to po navodilih za volitve obratnih zaupnikov, na podlagi zakona o zaščiti delavcev. Informirani pa smo, da se pripravljajo spremembe pravil II. skupine in da so ta pravila že izdelana. Seveda je upoštevan proporcni volilni sistem in tudi tajne volitve, kar je za nas najbolj važno.

V pogledu sprememb pravil Bratovske skladnice, kjer je več paragrafov, ki so nujno potrebni poprave, je bila izvršena intervencija pri ministrstvu za gozdove in rudnike, in sicer v novembru leta 1939.

Poleg tega že dalje časa stavljamo zahtevo po reorganizaciji Inspekcije dela. Znano je, da bi Inspekcija dela morala v pogledu zaščite obratnih zaupnikov in tudi higijene ter zdravja v obratih bolj vestno vršiti svojo nalogo. V veliki večini se te stvari sploh ne izvajajo, ako pa se, se brez obratnih zaupnikov in pravih delavskih predstavnikov.

V decembru 1939 so delavske strokovne organizacije spričo velike draginje stavile Zbornici za TOI predlog za splošno zvišanje delavskih plač. Seveda do zvišanja ni prišlo, pač pa je nato banska uprava sklicala anketo, na kateri so delodajalci pristali na zvišanje minimalne mezde na 3 din. Vedno in ob vsaki priliki smo poudarjali in zahtevali, da je treba v delavskih socialnih ustanovah postaviti prave in zakonite delavske zastopnike, ki naj pridejo v te ustanove po tajnih in proporcni volitvah.

Prav tako nismo pozabili poudarjati, da morejo delati v dobro delavstva le svobodne delavske strokovne organizacije.

Veliko dela je tedaj tudi v tem pogledu izvršenega. Na videz sicer ne kaže, da bi to delo rodilo kakih posebnih sadov. Potrebno pa je, tako oblast kakor tudi javnost z našimi zahtevami seznaniti in nenehoma poudarjati, da imamo predvsem delavci prvenstveno pravico do upravljanja socialno političnih ustanov. Zato je tudi v tem pogledu to delo zelo važno in ga ne smemo niti za trenutek izpustiti iz vida.

Obratni zaupniki

V letu 1939. je vladal glede obratnih zaupnikov poseben položaj. To, kar se doslej v tej važni delavski ustanovi še nikdar ni zgodilo, se je izvršilo v letu 1939. Volitve so se prelagale in to zgolj iz strankarsko političnih vidikov. ZZZ (Jugoras) skupno z Delavsko zbornico sta hoteli s prelaganjem volitev doseči, da bi se delavstvo utrudilo in ne bi šlo na volitve. ZZZ je hotela pri tem pridobiti na času, da se je za to pripravila. Zato tedaj ni bilo dovolj, da so se volitve preložile na mesec februar, marveč so se preložile na maj in končno še enkrat na mesec julij-avgust. Tako je bilo dejansko delavstvo radi te igre, pol leta brez zakonitih obratnih zaupnikov. Prav za prav pa še pozneje niso mogli začeti z delom, ker je trajalo še dva do tri mesece, predno so dobili potrebne legitimacije, ki jih zaupnikom izstavlja Delavska zbornica.

JSZ je tako v maju kot v juliju-avgustu šla mirno na volitve in je te v vseh obratih, kjer imamo organizirano delavstvo, volitve tudi izvedla.

ZZZ (Jugoras) pa tudi NSZ sta čutili, da v obratih ne pomenita mnogo in da ne bosta dobili potrebnega števila zaupnikov. Posebno ZZZ je na vsak način hotela dobiti večino. Zato je ZZZ začela voliti obratne zaupnike na povsem, do sedaj neobičajen način. Od banske uprave si je izposlovala dovoljenje, da se morejo vršiti volitve tudi v obratih, v katerih je zaposlenih manj kot 10 delavcev. Prej se je ta praksa vršila le pri gradbenih podjetjih, ker se na stavbah ni moglo drugače voliti, kot tako, da se je volilo več zaupnikov. To prakso so uvedli socialisti in se je ZZZ v letu 1938. proti temu zelo borila in ta način volitev močno napadala. V letu 1939. pa je ta način volitev enostavno rešil ZZZ. Poslužila se ga je na način, da so se volili zaupniki po raznih obr-

niških delavnicah in odvetniških pisarnah, da celo tam, kjer je bil zaposlen en pomočnik in vajenec. Pomočnik je bil zaupnik, vajenec pa njegov namestnik. S tem načinom volitev je ZZZ v resnici dobila 665 obratnih zaupnikov. Tri četrtine od teh seveda iz obratov pod 10 delavcev. Zelo je zanimivo, kako so bili ti zaupniki izvoljeni, kajti v mnogih primerih delavci niti vedeli niso, da so izvoljeni, marveč je predstavnik ZZZ, ki je hodil po delavnicah, enostavno dobil od mojstra po dva naslova, izpolnil tiskovino, ki jo je mojster podpisal in zaupnik je bil izvoljen.

Nepoučena javnost, pa tudi delavci, kateri se za te stvari niso zanimali, so v resnici mogli dobiti vtis, da je ZZZ postala vodilna delavska strokovna organizacija na Slovenskem. Naslednji pregled kaže rezultate volitev obratnih zaupnikov zadnjih treh let:

leto	JSZ	SK	NSZ	ZZD	namešč.	neopred.	neorg.	skupaj
1937	185	617	53	38	29	12	76	972
1938	256	557	68	72	51	16	114	1114
1939	261	461	366	665	27	27	30	1882

Socialisti, kakor je videti iz tega pregleda stalno nazadujejo. ZZZ in NSZ sta kakor že prej rečeno, močno porasli, toda ta porast ni normalen in je v zvezi z načinom volitev, ki so seveda tudi protizakonite. Ako bi odpadel način volitev v obratih pod 10 zaupnikov, bi seveda teh števil ne mogli izkazati.

JSZ je kljub vsem težavam, ki so se ji tudi to pot stavljele, napredovala. Ako bi JSZ hotela voliti obratne zaupnike na način, kakor ZZZ in NSZ, bi jih seveda brez vsega v številkah lahko došla. Toda zavedamo se, da to niso nobeni pravi zaupniki in da prav za prav nič pomeniti ne morejo. Obratni zaupnik pomeni le tedaj nekaj, ako ima za seboj strokovno organizacijo in delavstvo v obratu, ker le to mu more dati potrebno hrbtenico.

JSZ počasi napreduje, toda ta napredek je zdrav in siguran. Zato nas prav nič ne motijo gornje številke, kajti prihodnje leto bo gotovo rezultat precej drugačen, posebno če bo odpadel, kar je zelo verjetno, zloglasni način volitev obratnih zaupnikov v obratih pod 10 delavcev.

Pokojninsko zavarovanje trgovskih pomočnikov

Od 1. 7. 1940 dalje so trgovski pomočniki in pomočnice zavarovani za onemoglost, starost in smrt pri Pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani. Tozadevno prijavo so dolžni delodajalci predložiti temu zavodu v roku 14 dni. V prepričev naknadnemu odpisu prispevkov za to zavarovanje in nepotrebnemu pojasnjevanju naj oni delodajalci, ki imajo trgovske pomočnike prijavljene v zavarovanje pri OUZD-u v Ljubljani, sporoče temu uradu z dopisnico, da so svojega pomočnika prijavili v zavarovanje pri Pokojninskem zavodu.

Okrožni urad bo mogel prenehati z nadaljnjim predpisovanjem prispevkov za onemoglost, starost in smrt le onim delodajalcem, ki bodo tozadevno obvestilo poslali uradu še tekom meseca julija 1940, drugače le na podlagi odloka, ki ga bo pozneje izdal Pokojninski zavod. Vsem delodajalcem, ki bodo sami javili prenos zavarovanja, bo urad že od 1. 7. 1940 dalje predpisoval samo še prispevke za slučaj bolezni in nezgode, ostalim pa z mesecem, ko bo uradu dostavljeno obvestilo Pokojninskega zavoda, da je zavarovanje izvršil.

Položaj delavstva v Sovjetski zvezi

Po knjigi »Sovjetski Savez«, ki je izšla v Zagrebu, posnemamo o položaju delavstva v SZ zanimive podatke, ki bodo med našim delavstvom zbudili zanimanje, zlasti še zato, ker smo o teh rečeh doslej kaj malo vedeli. — Ured.

Delavstvo — glavni nosilec sistema.

Delavstvo vseh narodov Sovjetske zveze je z največjim zadovoljstvom sprejelo padec absolutizma in upostavitve nove sovjetske oblasti. Delavstvo se je kot vodilni element odločilno udeleževalo v korenitih socialnih in gospodarskih reformah, ki so se v poslednjih 22 letih izvedle v Sovjetski zvezi. Delavstvo je bilo glavni nosilec ogromnega in daljnosežnega gospodarskega preoblikovanja Sovjetske zveze iz zaostale poljedelske države v najnaprednejšo industrijsko državo. Razumljivo je, da se je položaj delavstva v tem času moral temeljito spremeniti. V čem torej obstojijo te spremembe?

Novo razmerje do dela.

V zavesti, da v novih razmerah vse, kar delavec dela, dela za sebe, za svojo družino, za ves narod, so delavci takoj v prvih letih obstoja sovjetske oblasti začeli uveljavljati nov odnos do dela. Na mesto starega, do dela mržečega odnosa stopa nov socialistični odnos. Že leta 1919. se javljajo tako imenovani sobotniki, ki prosto-voljno in brez posebnega plačila delajo preko določenega časa v korist družbe. Med njimi se razvije tako imenovano socialistično tekmovalstvo v obliki dogovora med delavci raznih podjetij in oddelkov posameznih podjetij. Novo navdušenje do dela dobi pozneje postopoma tudi svoj organizirani izraz v obliki tako imenovanih uradnikov in udarniških brigad. Vse to je bila priprava in osnova za nastopajoče stahanovsko gibanje. To gibanje se je

pojaviло in razvilo med samim delavstvom in nima nobene podobnosti s tako imenovanimi racionalizacijami v kapitalističnih državah. Jedro racionalizacije v kapitalističnih državah je v povečanju intenzivnosti dela, torej v zvišanju delavskih moči, medtem ko je stahanovstvo gibanje, ki si je dalo osnovno nalogo, da doseže večji doprinos dela s pomočjo boljše in popolnejše organizacije dela in tehnike. Kako velik obseg je zavzela stahanovščina in gibanje udarnikov, nam povedo naslednji podatki. Že aprila 1937 se je med gradbenim delavstvom udeleževalo v stahanovskem gibanju 41 odstotkov in med udarniki 30 odstotkov delavstva.

Ta novi odnos do dela je bil zelo olajšan z velikim številom raznih tehničnih in tehnoloških izboljšav ter s tem, da so delavci skupno z inženirji na raznih konferencah za proizvodnjo po posameznih podjetjih imeli vedno sami dovolj prilike, da se prepričajo o potrebnih novih povečanjih proizvodnje in da bodo oni samo korist imeli od tega.

Zvišanje realnih plač.

Današnji ustroj plačevanja dela v Sovjetski zvezi počiva na socialističnem načelu: »Vsak mora delati po svojih sposobnostih; vsakemu plačilo po njegovem delu.« Plača torej ni enaka za posamezne vrste dela, ali za enako delo se vedno dobiva tudi enako plačilo, brez ozira ali vrši delo delavec ali delavka, mlad ali star.

V carski Rusiji so bile plače delavcev na najnižji stopnji v Evropi. V mesecu juliju leta 1913. so znašali mesečni dohodki industrijskega delavca okrog 23 rubljev. Da si moremo pred-očiti, kakšna je realna plača v Sovjetski zvezi, moramo ugotoviti, da dobi delavec samo en del plače v gotovini, drugi del pa v obliki brezplačnih ali pa zelo cenenih ugodnosti, ki jih daje država na področju zdravstva, kulture, socialnega zavarovanja itd.

Položaj delavstva se je v zadnjih desetih letih zelo izboljšal.

Sovjetska zveza namreč že nad 10 let obče ne pozna brezposelnosti, tem-

Borba proti delavski strokovni organizaciji

Državniki, gospodarstveniki in me vem kdo poudarjajo potrebo složnega dela za dobro države in družbe. Splošno delovanje pa predpostavlja obojestransko spoštovanje in rešpektiranje pravic vseh. Dolžnost gospodarstvenikov bi bila, da ne bi poudarjali le svojih, ki izvirajo iz njihovega posedovanja kapitala, ampak bi morali priznati pravice tudi tistim, ki so v službi tega kapitala.

Delavstvo je važen faktor v družbi zaradi svojega števila, pa tudi zaradi svoje delovne sile. Tudi delavstvo ima svoje pravice. Najbolj naravna pravica pa je, da urejuje svoje zadeve po lastnih organizacijah. Te naravne pravice bi morali upoštevati in spoštovati tudi gospodarstveniki in razpravljati o delavskih zadevah z delavskimi organizacijami. Toda gospodarstveniki delajo ravno nasprotno. Če le morejo, odpravljajo delavske strokovne organizacije. Hoče-jo imeti opravka le z neorganizirano in nezaščiten maso.

Delavstvo v podjetju Stora v St. Vidu nad Ljubljano vodi že dalj časa pogajanja za ureditev plač in tudi delovnih zadev. Vodstvo je sicer pristalo na razgovore, vendar je bilo še precej zadev nerešenih. Zaukratk se pa ne morejo rešiti, ker so šli gospodje upravniki svetniki na dopust.

Delavstvo je bilo tudi zelo začudeno, ko je kar naenkrat dobilo pismo, no odpoved z obljubo, da bo čim prej spet zaposleno. Odpoved službe celotnemu delavstvu je pa že tako važen in daljnosežen dogodek, da bi moralo vodstvo to zadevo urediti sporazumno s strokovno organizacijo. Toda vodstvu ne pade kaj takega v glavo. Najbrž ne ve, da obstajajo papeške okrožnice in kakšno stališče zavzemajo do delavskih strokovnih organizacij. Nam delavcem vedno zabijajo, da so te okrožnice za vsakega katoličana obvezne. Opozarjamo, naj merodajni na to opozore tudi delodajalce, ki trdijo, da so zvesti katoličani. Najbolje bi pa bilo, da se skliče še ena duhovniška konferenca, na kateri naj se obravnavajo tudi ukrepi proti takim nepoštnim katoliškim podjetnikom.

V podjetju Sever in Comp. v Ljub-

ljani razmere še sedaj niso urejene. Gospod Sever je sicer sklenil dogovor s strokovno organizacijo, toda dogovora ne izvršuje. Kakor kažejo poznejši dogodki, je sklenil dogovor samo zaradi tega, da se je pokazal proti oblastem socialnega. Je pa že takrat v sručenju sklenil, da ga ne bo držal. G. Sever meni, da je tako močan, da bo delavstvo oplasil in ga odvrnil od organizacije. Upamo, da se bo urezal.

Delavstvo v tovarni Dolničar in Rihter se je organiziralo in zahtevalo po organizaciji ureditev nekaterih zadev. Organizacija je bila pripravljena tudi na direktne razgovore. Toda do danes še ni mogla priti v osebni stik, da si ima glavno besedo pri tem podjetju g. Jelačin, predsednik Zbornice za trgovino, obrt in industrijo.

Vtisi iz občnega zbora JSZ

Dragi urednik!

Odzval sem se vašemu povabilu krščanski socialistični inteligenci, ki ste ga priobčili v »Delavski pravici«, da se udeležim vašega občnega zbora. To povabilo mi je bilo res dobrodošlo. Brez njega bi si skoraj ne upal med vas, čeprav se na tihem že vsa po-vojna leta družim z vami krščanskimi socialističnimi delavci, se veselim vaših uspehov in trpim z vami zaradi krivic in neuspehov, ki jih tudi doživljate v obilici.

Za udeležbo sem imel tale pomislek: Ali sem tak, kakršen sem v resnici, ali sem tak, res pravi krščanski socialist? Formalno prav gotovo. Z vami, ki se javno nazivate krščanske socialiste, sem vseh dobrih 20 let delil svoje simpatije; zaradi teh simpatij veljam v slovenski javnosti za klerikalca, pa naj se klerikalizma otepm ali ne. Toda zunanji videz pri meni ni nikdar igral pomembne vloge. Hujše skrbi si delam z vsebino krščanskega socializma. Vedno se mi zdi, da je v meni kaj malo krščanstva. Na Golgoti prav gotovo ne bi šel za ta piškavi in trhlji svet, zato pa tem rajši

Tudi tvrdka Brola, apnenice, ni naklonjena organizaciji. Ko je zahtevala v imenu delavstva zvišanje plač, je šla preko organizacije, češ da bo kar sama uredila zvišanje in da ne potrebuje nobenih hujskačev. Seveda je plače zvišala le »pridnim«, »lenim« pa ne. Slučajno so »leni« voditelji organizacije. Podjetje se pa zelo moti, če meni, da bo delavstvo pristalo na tako »sporazumno reševanje« svojih zadev.

Samo nekaj primerov! Pa že iz teh je razvidno, kako si delodajalski del predstavlja složnost. Delavstvo bi moralo ostati neorganizirano, biti lepo poslušno in suženjsko vdano ter mora odklanjati organizacijske »hujskače«.

Taka sloga je hlapčevska sloga. Delavstvo pa hoče biti svobodno. Svoje pravice si bo priborilo prej ali slej. Že so bili časi, ko so podjetniki klicali na pomoč delavske organizacije, češ, bodimo prijatelji. Mogoče še pride tak čas. Mogoče ni niti več daleč. Takrat bo delavstvo prav gotovo znalo po zasluženju ceniti tako »prijateljstvo«.

v tempel nad današnjo prekupevalsko drhal. In ne bi šel s korobačem,

pa naj se zgodi potem že kar koli. Sicer pa menim, da sedaj ni več časa, da si delamo take mladeniške skrbi. Ne razmišljati, delati, udariti zahteva današnja huda ura.

Prav pošteno povedano me je ena sama stvar zanimala na vašem občnem zboru, in sicer: kako boste reagirali na vašo poluradno obsodbo ljubljanske škofije. Kajti, tako sem si mislil, sedaj je beseda padla. Od sedaj naprej ni več dvojne igre mogoče na nobeni strani, poti nazaj ni več tako ne za našo kot ne za nasprotno stran-ko; JSZ se mora povsem osamosvojiti ali propasti. Še več: JSZ mora stopiti v prve vrste borcev za slovensko svobodo ali pa odstopiti svoje mesto odločnejšim četam, ki bodo takoj zase- dle naša mesta, čim bomo mi določno izjavili, da smo se predali, da smo na- daljnjo borbo opustili. Samo po to iz- javo sem prišel na vas — na naš občni zbor.

Povejte, g. urednik, vsem našim to-varišem širom Slovenije, da je občni

zbor JSZ nedvoumno izjavil, da bomo borbo nadaljevali. Naj zvedo vsi člani JSZ, vsi tovariši in vsi naši prijatelji, da se v vsej nabito polni dvorani De- lavske zbornice ni slišal niti en glas, ki bi le rahlo nasvetoval kak kom- promis ali kaj podobnega. Prav na- robe! Ob drugačnih razmerah bi Ljub- ljana doživela na svojih ulicah bučno manifestacijo, toliko je bilo elektrike v zraku. Dvignila se je mogočna roka proti nam in je udarila v — prazno. Vsem našim zopernikom, ki streljajo v nas

svetujemo novo taktiko, ko se je očitno izkazalo, da nobena utrdba ne zdrži napada boje- vite vojske. Mi smo taka vojska, o tem me je poučil naš občni zbor. Vsak je pripravljen na pogin, na umik nihče.

Prav srečen sem bil in ponosen na svoje tovariše govornike. Saj jih vsi poznate, naše stare borce: Lešnika, Marinška, Pukšiča, tovariša iz Škofje Loke, z Jesenic, ki nam je v polur- nem gladkem govoru brez vsakega li- stiča v rokah razlagal borbo jeseni- škkih kovinarjev ne samo za gmo- tne pogoje življenja, temveč za obče po- goje življenja sploh, ker med delav- cem in ravnateljem ni več razlike. Če bi nazadnje glasovali, kdo je govoril bolje, bi bil v zadregi s svojo glasov- nico. Pri tem sem se spomnil na občne zbore svojih poklicnih tovarišev, ki nikdar ne minejo brez grobih žalitev, na zборе, kjer je komaj dvojica spo- sobnih govornikov; postane mi jasno, da se mora vsako življenjsko gibanje vezati zgolj na prirojeno inteligenco. Saj na učenno inteligenco se tako ne bi niti mogel, to nam dokazuje že pa- sivnost inteligence v vsem narodnem življenju, ki se ne dvigne preko borbe za svoj lasten gmojni obstanek.

Proti koncu občnega zbora je tov. Fajfar predlagal, naj se JSZ preime- nuje v Slovensko delavsko zvezo. Ta predlog je prava vsebina vseh govo- rov, ki so bili izgovorjeni v kratkem dopoldnevu. Bili smo na občnem zboru JSZ, pa smo na našo »strokovno« skoro pozabili. Prav sleherni govornik je iz- hajal vedno iz koristi vsega delavskega razreda in vsega slovenskega na- roda, zavedajoč se v vsakem trenutku, da JSZ vrši svoje poslanstvo le kot disciplinirani del celote. Res je že prišel čas, da si privzamemo tisti na-

(Nadaljevanje na 4. strani.)

več je stalno povpraševanje po novih delovnih močeh. Stalin je v minulem letu kolhozom poslal poziv, naj poš- ljejo sovjetski industriji in prometu en in pol milijona novih delavcev.

Nominalna plača raste. Ako na pri- mer vzamemo povprečno plačo rudar- ja v letu 1931., ki je bila 100, vidimo, da se je v februarja 1937 zvišala na 310, medtem ko se je mesečna plača nameščencev državnih trgovskih pod- jetij dvignila samo med letom 1934. in letom 1936. za 45 odstotkov.

Cene padajo. Leta 1938. so bile po- vprečno za dva in polkrat nižje kakor v začetku druge petletke 1. 1933. Tako so mogli v poslednjih dveh letih kupci prihraniti zaradi nižjih cen okrog 11,5 milijard rubljev. Stroški za stanova- nje, razsvetljavo in kurjavo ne dose- žejo več kakor okrog 10 do 12 odstot- kov od plače. Stanovanje se odmerja po velikosti ali po dohodkih družine in po številu otrok (kolikor večje število otrok, toliko cenejše stanovanje).

Samo s tem se izboljšuje blagosta- nje delavstva. Od leta 1932. do leta 1937. so porabili delavci povprečno 28 odstotkov več kruha, 72% več krom- pirja, 72% več sadja, 88,8% več mesa in slanine, 92,1% več mlečnih proizvo- dov, 91,2% več jajc, 42,8% več slad- korja in za 89,6% več obleke in perila.

Medtem so se pa njihovi izdatki za prosveto in izobraževanje zvišali po- vprečno za 100%. Število otrok se je povečalo samo v periodi 1929—1936 od 52.400 na 275.800 v mestih, a od 204.000 na 4.451.800 na vasi. Država je v tej periodi zvišala izdatke za otroke od 502 milijona na 709 milijonov rubljev, a družinam z večjim številom otrok daje posebne podpore (2000 do 5000 rubljev). Smrti slučajni novorojencev, ki so v carski Rusiji znašali okrog 35 odstotkov, so znašali v Sovjetski zvezi leta 1935. 1,5%, a v sami Ukrajini 0,7% (v Nemčiji 4,9% na 10.000. ljudi).

Skrajšanje delovnega časa.

V carski Rusiji je leta 1913. trajal delovni čas približno deset ur na dan, a v nekaterih pridobitnih industrijah 12 do 16 ur. Žena pri delu ni bila za- ščitena; zaposleni pa so bili tudi otroci

od 7 do 8 let starosti, čeprav je bilo formalno prepovedano delo otrok iz- pod 12 let.

Sovjetska oblast je že četrti dan svo- jega obstoja uvedla osemurni delovnik, a za desetletnico svojega obstoja je bilo razglašeno načelo sedemurnega de- lovnika, ki se je postopoma uvedel v vseh pridobitnih industrijah s sledeči- mi izjemami: v zdravju škodljivih pod- jetjih traja delovni dan 3 do 6 ur. Ru- darji, ki delajo pod zemljo, imajo pet- urni delovnik. Žene, ki morajo do- jiti, imajo vsak dan dvakrat pravico pre- kiniti delo za pol ure. Vsi delavci pre- kinejo delo za predjuznik. Prekočas- no delo je dovoljeno samo v posebnih primerih in s pristankom sindikata. Za mladino je določen delovni dan: od 14 do 16 let 4 ure dnevno, od 16 do 18 let po 6 ur dnevno. Otrokom pod 14 let starosti je delo povsem prepoveda- no. Mlad delavec, ki opravlja svoje delo samo 6 ur dnevno, dobi enako plačo kakor starejši, ki dela 7 ur na dan.

Poleg tega je v Sovjetski zvezi uve- den šestdnevni delovni teden, tako da je vsak šesti dan počitek.

Plačani dopusti.

Sovjetska vlada je uvedla plačani dopust za vse delavce in nameščence že leta 1918. Ta znaša najmanj 15 dni na leto za delavce, ki delajo v istem podjetju najmanj pet in pol meseca. Podaljšuje se po vrsti zaposlitve in dolžini dela v istem podjetju in to do enega meseca in celo do 48 dni letno. Država in sindikati skrbijo, da dela- vec kolikor ugodneje preživi svoj pro- sti čas in svoj letni dopust. Število de- lavcev in nameščencev, ki so svoj let- ni dopust preživeli v sanatorijih in okrevališčih, ustanovljenih po social- nem zavarovanju, se je dvignilo leta 1937. na 2,57 milijonov proti 547.000 leta 1929, a leta 1938. se je skupno šte- vilo teh dvignilo na okrog 4 milijone. Turistične izlete in potovanja v razne turistične kraje, kjer je preskrbljeno za zelo ceneno hrano in stanovanje ali pa celo brezplačno, je priredilo leta 1930. 330.000 oseb, leta 1937. pa že 7 milijonov delavcev in nameščencev.

Država in mnogo podjetij je za grad- njo letnih kolonij potrošilo od 1. 1933. do 1937. 532,3 milijonov rubljev. Sko- raj vsa večja podjetja imajo svoje la- sine domove izven mesta, kjer delav- stvo preživi nedeljski počitek. Od leta 1937. se pa grade posebna odpočivališ- ča in okrevališča za noseče žene.

Za letne dopuste svojih članov, ko- pališča, sanatorije, turistično itd. so so- jetski sindikati izdali leta 1931. 115 mi- lijonov, a leta 1937. že ogromno vsoto 925,1 milijonov rubljev, kar je med leti 1932. do 1937. omogočilo letni dopust v sanatorijih itd. 16,6 milijonom ljudi. (Toliko šteje skoro skupno prebival- stvo Danske, Švedske, Norveške ter ostalih baltičkih držav, ali celotno pre- bivalstvo Jugoslavije.) Poleg tega ob- stajajo tudi številni parki za kulturo, klubi s knjižnicami, glasbo, šahom, ra- diom, fotografskim študijem, krožkom za učenje jezikov itd.

Socialno zavarovanje

Socialno zavarovanje je od leta 1933 v Sovjetski zvezi povsem v rokah sin- dikata. Tudi delavci vsakega posa- meznega podjetja imajo svoje odbo- re za zavarovanje.

Izdatki za zavarovanje rastejo spo- redno s porastom ljudskega dohodka. Leta 1924 so znašali 474 milijonov rub- ljev, a leta 1936 8,8 milijard rubljev. K temu je treba dodati še velike vsote za zdravstvo in javno higieno. Šte- vilo zdravnikov je znašalo leta 1918 okrog 19.800, leta 1937. pa okrog 100 tisoč. Število postelj v bolnicah se je dvignilo od 173.634 na 613.800. Izdatki države in sindikatov za kulturne in socialne namene so rasli: 1. 1929 1,6 milijard rubljev, 1. 1932 6,3 milijard rubljev, a leta 1936 15,5 milijard rub- ljev.

Da se vidi, koliko znaša t.zv. soci- alizirani del delavskih plač v Sovjet- ski zvezi, hočemo opomniti, da so de- lavci in njih družine leta 1938 preje- mali samo v obliki brezplačnega šola- nja, prosvete in zdravstvene nege 36 odstotkov višine svojih plač.

Izdatki za pokojnine ostarelim de- lavcem so znašali leta 1931 337 mili- jonov, a 1. 1936 1295 milijonov rub-

ljev. Povprečni izdelek za enega ta- kega upokojenca je znašal leta 1936 245,9, če se vzame, da je znašal leta 1931 — 100.

Število nesreč pri delu se je zelo zmanjšalo. Leta 1913 je bilo v carski Rusiji komaj okrog 200 inspektorjev dela brez vsake prave kompetence. Leta 1936 je bilo v Sovjetski zvezi že 4.500 državnih inspektorjev dela in 219.400 t.zv. socialnih inspektorjev dela. (Te zadnje volijo delavci sami v podjetjih.) Pravice teh inspektorjev so skoraj neomejene. Nasledki takega načina dela za preprečenje nesrečnih primerov so očitni. V carski Rusiji je število nesreč naraslo od 1902—1914 za okrog 35%, to število se je pod sovjetsko oblastjo zmanjšalo v letih 1926—1934 za 50%, a v najvažnejših industrijah pa v naslednjih letih še za 30—40%. Umrljivost prebivalstva je padla v razdobju 1913—1935 od 30,2 na 1000 prebivalcev na 16,5. Zelo se je zmanjšalo število tuberkuloznih de- lavcev, medtem ko so nekatere stare poklicne bolezni popolnoma izginile.

Delavski sindikati v Sovjetski zvezi

Delavski sindikati obsegajo danes na prostovoljni osnovi skoraj celotno delavstvo Sovjetske zveze. Le- ta 1906 je bilo v sindikatih organizi- ranih okrog 200.000 delavcev, 1. 1919 je doseglo 4.526.000, leta 1920 6.665.000, 1. 1926 9.278.000, 1. 1929 11.589.000, a 1. 1937 že 23.000.000 v 164 zvezah.

Clanarina je bila določena 1. 1934 na 1% plače. Pod vodstvom sindika- tov je tudi delavsko zavarovanje ka- kor tudi velikanska mreža delavskih izobraževalnih, socialnih, zdravstvenih in drugih ustanov (leta 1937 okrog 7000 klubov v podjetjih, 500 domov kulture, številni stadioni za telesno kulturo, nad 800 sanatorijev in okrev- ališč itd.). Kratko rečeno: Delavski sindikati v Sovjetski zvezi so veli- kanska družabna sila, katere delova- nje ne obsega samo neposredne mate- rialne koristi delavstva, temveč tudi njihovo vzgojo v pravcu zavestnega sodelovanja v zgradbi popolne in kon- čne zmage socialističnega odnosa do dela.

Razgledi

Usodni tedni za nadaljnji razvoj vojne in s tem za bodoči svetovni položaj so spet pred nami. Začetek tedna se je pričel z napovedmi, da kaže kazalec za napad Nemčije in Italije na Anglijo tik pred dvanajsto uro. Nemški in italijanski tisk je napovedal silovit in usoden napad. Napovedali so tudi prepričanje, da bo zmaga na nemški strani. Napovedali so tudi, da bo napad hkraten na angleški otok, na angleške trdnjave ob Sredozemskem morju in v Mali Aziji. Anglija je po svojih predstavnikih in svojih radijskih postajah sporočila, da je na hud boj pripravljena, da se bo bojevala do konca in da jo tudi kakšni začetni neuspehi ne bodo spravili na tla. Napovedala je boj do skrajnih sil. Napovedala je tudi, da stoji za njo še njene močne kolonije, katerih bogastvo bo podpiralo Anglijo do konca z orožjem in letalci. Po teh napovedih bi morali v kratkem pričakovati prvih silovitih spopadov. Nekateri listi so napovedali pred pričetkom spopada še diplomatske ofenzive.

Pomorske bitke in boji v zraku so se zelo pomnožili prejšnji in pa ta teden. Vsa poročila kažejo, da so ti boji priprave za odločilne in težke spopade. Boji se vrše tako ob angleških obalah, nad Kanalom, nad vsem Sredozemljem, kakor tudi na nemške in holandske ter norveške luke, na vsa nemška in po Nemcih zasedena letališča. Nemški in italijanski listi napovedujejo nova presenečenja tudi za to ofenzivo.

Med Turčijo in Rusijo se napetost ni razvila, kakor so jo napovedovali razni tuji listi, ki so pri tem tolmačili razvoj v smislu svojih želja. Poprej kot je bilo pričakovati, je Turčija izjavila, da z Rusijo nima sporov. Značilen in pomemben je članek turškega lista, ki je o razmerju z Rusijo zapisal: »V teku vojne so se razmere spremenile. Zveza Anglije z Evropo, edine svobodne demokracije, ki še obstoji, so pretrgane in vsa Evropa je padla v nemške roke. Treba je priznati, da svobodni kapitalizem, katerega je branila Anglija, ne bo več igral svoje stare vloge v Evropi. Zaradi tega je prenehala za Sovjetsko Rusijo nevarnost kapitalističnega napada. S tem pa je vprašanje Dardanel dobilo povsem drugačen pomen. Vprašanje Dardanel je treba tedaj gledati z drugega stališča in tedaj bi ugotovili, da so interesi Turčije istovetni z interesi Sovjetske Rusije.

Kako dolgo bo trajala vojna, so si nemška in angleška mnenja popolnoma nasprotna. Politiki v Berlinu in Rimu povedo Nemcem in tujim zastopnikom, da bo vojna končana še letos jeseni. Angleški politiki pa so že ponovno izjavili, da bo vojna trajala več let. Že Chamberlain je takoj v začetku vojne povedal, da računa na triletno vojno. Isto pa je izjavil tudi sedanji angleški predsednik Churchill, ko je rekel, da bo vojna huda in dolga. Anglija presoja položaj tako, da bodo njeni nasprotniki premagani popolnoma šele v letu 1942.

»Neprijetno nalogo smo končali«, je rekel Churchill v nedeljo, ko je poročal, da je angleška mornarica onesposobila za nadaljnji boj glavne francoske bojne ladje ter tako preprečila, da bi mogli sovražniki porabiti francosko mornarico proti Angliji. Značilno je, da je ves del Churchillovega govora o francoskem porazu potekal brez vsakega očitka Francozom.

»Če bi se imel London spremeniti

Vtisi iz občnega zbora JSZ

(Nadaljevanje s 3. strani.)

slov, ki nam je prav za prav že od vsega začetka pristojal.

Bilo je tudi veselih trenutkov, toda o teh naj vam govorijo delegati in udeleženci. Tudi o tem, kako smo se razšli, naj vam govore. Jasno sem videl in to so občutili vsi: pričela se je nova doba.

Dr. P. K.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZORI! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstroaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

v prah in pepel, mi ga bomo vseeno branili,« je izjavil Churchill. »Mi bomo branili prav vsako mesto in vsako vas, mi se bomo branili do zadnjega.« Američanom, ki simpatizirajo z Anglijo in ki se boje, da ne bi bila Anglija ravno tako v nekaj tednih premagana kot druge države, je Chur-

Vzroki poloma

Sedanja vojna daje za debatiranje odlične snovi. Obstaneš na cesti, sedi v vlaku, v gostilni ali doma, povsod razpravljanje, sklepanje in prerokovanje s pridevki: mogoče, morda, najbrž, ni izključeno... Nič drugega ni s tiskom. Čeprav se ukvarjajo z njim največ poklicni, izobraženi ljudje, je danes tisk skoro isto kot debata na cesti. Posebni sestavki, ki se ukvarjajo s trenutnim stanjem, kot na primer čakamo kakšnega napada, še bolj pa, ko se pripeti nekaj, kar do včeraj še misliti nismo mogli, vsi ti sestavki s poročili in dodatki so tako slikoviti in svojevrstno zanimivi, da je včasih najbolje, da list odložiš. Kolikor glav- toliko misli, se v tej vojni odlično uveljavlja.

Ne da bi počez razmišljali o stanju pred vojno, o izjavah državnikov, ki jih danes ni več, o »spontanih manifestacijah« zdaj v tej zdaj v drugi de- želi ter o naših besednih in pisanih dodatkih, mišljenju glede zmagovitosti enega kakor drugega — bi se hoteli dotakniti dobe, v katero smo prišli po zlomu Francije.

Ne bo odveč, če rekapituliramo razli- čna »iznašanja« po reku: Po toči zvo- niti... Ne mislimo s tem reči, da je vse, kar smo in kar še bomo brali, ne- resnično ali odveč, nakazati bi hoteli samo slikovitost različnih mnenj in ob- sodb. Kakor se komu bolje zdi, tako pa sodi o porazu. Tisti, ki bi bili pri presojanju položaja odvisni samo od tiska, bi bili resnični reveži.

V času ofenziv na zapadu smo mogli najprej brati uradne objave zdaj tega zdaj drugega vojaškega urada. Vse do- tlej, da mi prišlo do poraza na eni in zmage na drugi strani. Tedaj pa je napočila doba trošenja modrosti. Ker se o zmagovalcu drugega ni dalo reči, kakor to, da je s svojo močjo dosegel to, kar ima, zato je premaganec hva- ležnejše področje obdelovanja.

Če sedaj poslušamo mnenje pripad- nika totalitarizma, tedaj se bo ta naj- prej spravil na francosko demokracijo. To parlamentarno zasedanje in ve- čno izglasovanje zaupnice! Pa ne sa- mo to. Že osnova, ki je izšla iz revo- lucije, je bila napačna, zgrešena! Ta, ki tako govori ali piše, je sedaj pozab- il, da je nekoč opeval francosko ro- doljubje in slavno zgodovino, ki jo bo znal vsak poedinec čuvati.

Toda ta ni sam pri tem »hvaležnem« poslu. Cela vrsta jih še pride! Med njimi so tisti, ki mečejo krivdo na brezverstvo, ki se je razbohotilo v Franciji, na šole, ki niso bile tako kot si jih zamišlja kritik. Nekateri gredo celo dalje. Poraza je krivo tudi dru- žinsko življenje, ki ni tako, kot bi mo- ralo biti. In še pride kdo, ki vidi vzrok v tem, ker je Francija premalo skr- bela za naraščaj...

Potem pride na vrsto ljudska fron- ta. Blum, nesrečna doba, ko se je Francija vezala z Rusijo (To zadnje je sedaj utihnilo!)

Pa seveda še ni konec! Pridejo mar- ksisti, ki spet zavračajo in iščejo kriv- do tam, kjer jo prvi in drugi sploh ne vidi.

Cela vrsta očitaj, ki se med seboj prepirajo in nasprotujejo. Kaj šele, če jih kdo vzame v pretres! — Kar se tiče otrok, bi se dalo iz prej nave- denega očitaja sklepati, da je Rusija, ki ima najvišji prirastek na rojstvih, za vse ostale in tudi za Francijo (da ne omenimo Slovenije!) vzor, po ka- terem so bi bilo treba ravnati. Fran-

chill odgovoril, da ti Američani ne ve- do za moč Anglije in za silo njene vojske.

Razmerje med Anglijo in Irsko je po ruskih obvestilih bilo zadnje dni urejeno. Če bi bila Irsko napadena, bi dovolila angleški armadi, da gre in se bojuje tudi na irskem ozemlju. Irski predsednik je dal obvestilo, da se je zadnji čas prijavilo za obrambo Irske nad en milijon dvesto tisoč prostovoljcev. Vendar Irska nima to- liko orožja, da bi mogla postaviti več- jo armado v boj sama.

coski katoličani bi nam nemara zame- rili, če bi brali naša očitanja glede njihovega krščanstva. Poklicali bi nam morda v spomin izjave vodilnih cer- kvenih dostojanstvenikov, ki zadnje čase niso štedili s pohvalami na Fran- coze. V spomin bi nam morda pokli- cali sestavek v »Slovencu« z dne 17. maja leta 1936., ki obravnava katoli- ško življenje na zapadu Evrope. Tam beremo, kako se je katoliški tabor po svetovni vojni razmahnil, seznanimo se s političnim delovanjem katoličanov, o mogočni delavski zvezi s 36 glasili.

Uradništvu ljubljanske Del. zbornice

Ob priliki obiska načelnika mini- strstva za socialno politiko g. Petrovi- ča smo priobčili v »Delavski pravici« nekaj razlogov, zaradi katerih ne moremo sodelovati s sedanjo upravo Delavske zbornice v Ljubljani. Med drugim smo omenili tudi poniževalno nadzorstvo uradništva po posebnem slugi g. predsednika.

»Slovenski delavec« je po svoji na- vadi odgovoril na to z raznimi sum- ničenji, češ da je uradništvo leno itd. Menil je, da lahko nemoteno blati uradništvo Delavske zbornice, ker se itak ne more braniti. Pa se »Sloven- ski delavec« zelo moti.

Bili so časi, ko je seveda še večje množine gnojnice zlival na to urad- ništvo. Zaradi posebnih razmer nismo mogli takrat zavzeti javno svojega stališča v obrambo uradništva.

Za prejšnjo upravo Delavske zbor- nice so nosile vso odgovornost delav- ske strokovne organizacije. Tudi za uradništvo. Delavske strokovne or- ganizacije so stale na stališču, da za- vzema uradništvo Delavske zbornice drugačen položaj kot ostali name- ščenci. Niso hotele imeti birokratov, ki bi se skrivali za zakone in ne imeli nobene povezanosti z delavstvom. — Ravno nasprotno: Delavske strokov- ne organizacije so stale na stališču, da mora biti uradništvo Delavske zbornice živo povezano z delavstvom, se udeleževati njegovega gibanja, zlasti pa biti dobro seznanjeno z raz- merami na terenu. Zaradi tega so od- ločilno sodelovale pri nastavljanju uradništva, posebno referentov, in ta- korekoč prevzemale moralno odgovor- nost za nje. Zato so bile samo za take osebe, za katere so vedele, da so spo- sobne za svoj posel po svojem stro- kovnem znanju in da posedujejo tudi duhovno kvalifikacijo, t.j. zavest svo- jih dolžnosti da Delavske zbornice in do delavstva. S polno zavestjo mo- remo reči, da je uradništvo v sploš- nem imelo vse te pogoje in da je v polni meri vršilo vsak na svojem pod- ročju svoje delo.

Obče je znano, da si je pridobila ljubljanska Delavska zbornica ugled, da je veljala za zelo solidno ustano- vo in da je bila upoštevana tudi na strokovnem polju. Menimo pa, da ni potrebno posebej dokazovati, da je bilo to mogoče le zaradi tega, ker se je ustvaril pri ljubljanski Delavski zbornici kader sposobnega in vestne- ga uradništva. Če se sedanja uprava Delavske zbornice hvali s svojim de- lom, je dokaz, da imamo prav. Do- bro vemo, kdo vse to dela. Edino uradništvo, ki ga je nastavila prej- šnja, svobodno izvoljena uprava.

O sposobnosti in uporabljivosti uradništva smo pripravljeni razprav- ljati javno. Javno razpravljanje pa mogoče ne bi bilo všeč sedanji upravi.

Ker je tako, ponovno poudarjamo, da čutijo delavske strokovne orga-

Pa tudi ostali tisk je med katoličani močno razširjen. Naklade znašajo tudi do 300.000 izvodov. Najmočnejši zvezi katoličanov stoji na čelu general. Ima 6 milijonov članov, mesečnik pa se ti- ska v 400.000 izvodih. O dobrotelnih organizacijah pravijo, da so brez šte- vilne. Gotovo delamo tedaj krivico, če kar vprek obsojamo.

Posebno pa ni častno, da navajamo bolj ali manj smešne vzroke. Saj bi končno kdo lahko rekel, da napadalec ni imel na sebi teh grehov, kar je bilo odločilno za zmago. Mislimo namreč na število otrok, ki so morda tu za- radi vojne, na preganjanje Cerkve in svobode njenega nauka.

Gotovo je, da so vzroki za padeč francoske države, o katerih pa se nič ali vsaj zelo malo govori. O tistih 200 družinah, ki so zavzemale vplivna me- sta in odlične položaje, skoro noben meščanski glasnik neče govoriti. Dej- stvo je tudi to, da je svetovna vojna še vse preveč blizu, da bi se kdo mo- gel navdušiti za nove avanture... Zato so vzroki globlji in prav zaradi tega ni prav, da si vsak sam ustvarja sodbo in jo obelodani, pri čemer prav nič ne misli na vrline in zgodovinska deja- nja, ki jih je francosko ljudstvo vedno držalo kvišku!

J. Jurač.

Zapiski

Metla... »Slovenski delavec« je ne- davno prinesel tole pritožbo: »V izra- zito delavskem revirju smo. Poročen mož s 4 otroki prosi za stanovanje. Lastnik hiše je denarni zavod v ro- kah katoliških ljudi. V hiši stanujejo 3 gospodine, od katerih je ena sod- nijsko ločena, ena je sokolica, ena ne- opredeljena. Ko so zvedele za pro- šnjo družinskega očeta, so poslate pro- testno pismo in zapretili, da bodo za- pustile stanovanje, ako se vseli vanjo mož s tako številno družino. Gospo- dične so s svojim ultimatom uspele, marksisti pa s prstom kažejo na ta slučaj — čisto po pravici.« — »De- lavska politika« je pripomnila k te- mu, da se je to zgodilo v Zagorju, kjer ima pri denarnem zavodu, ki je »v rokah katoliških ljudi«, hudo va- žno besedo gospod župnik Markež, ki je imel tudi važno besedo na znani duhovniški konferenci... Kajne, go- spod župnik, nehvaležnost je plačilo sveta!

Na delu. Pri mariborskem škofu g. dr. I. Tomažiču so se 5. julija ogle- sili zastopniki slovenskega dela Ju- gorasa ZZZ, in sicer gg. Andrej Križ- man iz Ljubljane, Milko Pirih iz Ljubljane in France Mastinšek iz Ma- ribora. Namen obiska in njegov uspeh nam zaenkrat ni znan.

Kupujte pri tistih, ki oglašujejo v našem listu!

Delavska GLASILO PRAVICA KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v prime- ru praznika dan prej. — Uradništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva ce- sta 22-I. — Oglasi, reklamacije in na- ročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon šte. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din., za četrt leta 10 din., za pol leta 20 din., za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din., letno 70 din. List urejuje in za nj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delav- ske pravice«. Srečko Žamer. Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)

Priporoča se

Blaž Rangus, Kranj

kraljevi dvorni juvelir in dobavitelj